

Toetsen met Bring Your Own Device

Ethische consequenties en praktische richtlijnen

Bij toetsen via Bring Your Own Device (BYOD) gebruiken lerenden hun eigen laptop voor het maken van een toets (of examen). Dit biedt voordelen zoals flexibiliteit en schaalbaarheid, maar kan ook leiden tot ongelijkheid wanneer niet iedereen over gelijke middelen beschikt. Dit stappenplan belicht de ethische consequenties van BYOD door in te zoomen op cruciale momenten in de “student journey”. Daarbij gebruiken we het ethische framework **WaardenWijzer**, ontwikkeld door SURF en Kennisnet. De waarden autonomie, rechtvaardigheid en menselijkheid staan daarbij centraal. Door de impact van BYOD te toetsen aan deze waarden, wordt inzichtelijk welke risico's ontstaan en welke kansen er zijn om deze waarden te waarborgen. Gebruik dit overzicht als praktische leidraad voor beleid, ondersteuning en voorbereiding voor toetsing.

Leeswijzer: Bij elk moment voorafgaand en tijdens de “student journey” worden drie dingen benoemd:

- **Risico's:** mogelijke knelpunten die ongelijkheid of stress veroorzaken
- **Kansen & interventies:** concrete acties voor onderwijsinstellingen om gelijke kansen te waarborgen
- **Waarden:** de kernprincipes die in deze fase bewaakt moeten worden

0

Beleid en verantwoordelijkheid

Voor een succesvolle implementatie van BYOD is een bewuste afweging essentieel: Wil en kan de instelling toetsen met BYOD? Is de instelling bereid én in staat om verantwoordelijkheid te nemen voor de ethische gevolgen? Wat vraag je van de lerenden en wat levert dit de lerenden op?

Risico's:

- BYOD wordt voornamelijk ingezet als financiële besparingsmaatregel, en er wordt niet gekeken of de financiële last (kosten voor het faciliteren van toetsen) simpelweg naar de lerenden verschoven wordt.
- Onvoldoende voorbereiding op het creëren van een goed fundament voor BYOD (infrastructuur zoals: WiFi, ict-support, toetssoftware-expertise) leidt tot ongelijkheid en storingen.
- Besluitvorming zonder participatie van lerenden vergroot de kans op weerstand, ongelijkheid (durven lerenden zelf aan te kloppen?) en blinde vlekken.
- Privacy en veiligheid kunnen niet worden gegarandeerd.

Kansen & interventies:

- Formuleer een transparant BYOD-beleid en maak duidelijk waarom de instelling voor BYOD kiest.
- Toets of de instelling beschikt over de benodigde randvoorwaarden: stabiele netwerkinfrastructuur, voldoende ict-ondersteuning en expertise in toetssoftware.
- Betrek lerenden actief in de besluitvorming en benut hun ervaringen en expertise.
- Maak financiële consequenties expliciet en voorkom dat ongelijkheid wordt vergroot doordat de lasten eenzijdig bij de lerenden terechtkomen.
- De onderwijsinstelling moet de balans vinden tussen toetsveiligheid en privacy, en lerenden bewust maken van de gevolgen van software-installaties waar zij als lerenden geen controle over hebben (digitale geletterdheid).

Waarden: Transparantie, verantwoordelijkheid, gelijke kansen

1

Oriëntatie

In de aanloop naar de studie oriënteren lerenden zich op de benodigdheden voor hun studie, zoals de aanschaf van een laptop.

Risico's:

- Grote verschillen in specificaties tussen laptops leiden tot compatibiliteitsproblemen.
- Onbetaalbare hardware-eisen vergroten financiële ongelijkheid.
- Onduidelijke informatie zorgt voor stress en onduidelijkheid bij lerenden.

Kansen & interventies:

- Publiceer tijdig en eenduidig de minimale aanbevolen specificaties voor een specifieke opleiding.
- Geef specifieke voorbeelden van geschikte laptopmodellen, zonder een vendor-lockin te veroorzaken. Houdt ook rekening met inclusie van varianten als azerty of braille keyboards.
- Bied informatie over financiële ondersteuningsopties.

Waarden: Gelijke kansen, toegankelijkheid

3

Digitale onboarding

Na aanschaf moet de laptop ook goed ingesteld worden. Het is daarnaast belangrijk dat lerenden op de hoogte zijn van het privacybeleid.

Risico's:

- Ontbrekende software bij de start van de studie.
- Veel hulpvragen door onduidelijke installatie-instructies.
- Technische problemen door slechte digitale hygiëne bij lerenden.
- Lerenden voelen zich kwetsbaar op gebied van privacy en veiligheid.

Kansen & interventies:

- Lever duidelijke, toegankelijke installatiehandleidingen.
- Zorg voor een helpdesk en peer-support.
- Train lerenden in digitale hygiëne (updates, back-ups, wachtwoordbeheer).
- Geef lerenden inzicht in hoe hun privacy gehandhaafd wordt.

Waarden: Integriteit, duurzaamheid, veiligheid

5

Vorbereiding op digitale toetsen

Direct voorafgaand aan de eerste officiële toets.

Risico's:

- Onzekerheid over technische werking van de laptop.
- Geen alternatieven voor wie zich ongemakkelijk voelt met de gewenste privacy instellingen van BYOD.

Kansen & interventies:

- Laat lerenden vooraf hun laptop testen met de echte toetssoftware.
- Bied een opt-out voor gebruik van de eigen laptop (bijvoorbeeld leenlaptops).

Waarden: Autonomie, gelijke kansen, toegankelijkheid

7

Na de toets

Evalueer na meerdere BYOD-toetsen waar ruimte is voor verbetering.

Risico's:

- Feedback van lerenden wordt niet verzameld of genegeerd.
- Structurele ongelijkheid blijft onopgemerkt.

Kansen & interventies:

- Vraag systematisch feedback over de toets en BYOD ervaring.
- Zorg ervoor dat je data verzamelt over de toegang tot technologie, de financiële situatie van lerenden en hun academische prestaties, om vast te stellen of BYOD leidt tot structurele ongelijkheden onder lerenden.

Waarden: Gelijke kansen, Integriteit, transparantie

2

Aankoop

Begeleiding bij het kopen van een laptop voorkomt dat prijs of specificaties drempels worden.

Risico's:

- Onderschatting van totale kosten (hardware, software, licenties).
- Ongelijkheid doordat er geen rekening wordt gehouden met uiteenlopende budgetten.

Kansen & interventies:

- Maak een compleet kostenoverzicht, inclusief de kosten voor software en licenties. Houdt ook rekening met mogelijke onverwachte kosten door bijvoorbeeld diefstal.
- Geef inzicht in beschikbare software via de instelling.
- Faciliteer leaseconstructies, tweedehandsopties en/of verwijst naar (gemeentelijke) regelingen en fondsen.

Waarden: Gelijke kansen, toegankelijkheid

4

Eerste digitale opdracht en tests

Een proefopdracht of oefentoets detecteert problemen vóór de echte toets.

Risico's:

- Pas tijdens de echte toets komen problemen aan het licht (inloggen, software, compatibiliteit).

Kansen & interventies:

- Organiseer een verplicht oefenmoment met de toetssoftware.
- Gebruik dit als vangnet om problemen tijdig op te lossen.

Waarden: Gelijke kansen, autonomie

6

Dag van de toets of het examen

Tijdens de toets moet de focus van de lerende volledig op de inhoud liggen.

Risico's:

- Geen of te late hulp bij technische problemen.
- Onrustige toetsomgeving door slecht opgevangen storingen.

Kansen & interventies:

- Zorg voor voldoende medewerkers met kennis van de toetssoftware die realtime technische hulp kunnen bieden.
- Houd voldoende reserve-laptops beschikbaar.
- Denk na over hoe de fysieke ruimte invloed kan hebben op de BYOD toetservaring. Bijvoorbeeld: gaat de zon reflecteren op de schermen?

Waarden: Gelijke kansen, integriteit

8

Doorlopende evaluatie

Halverwege de studie checken of laptops nog voldoen.

Risico's:

- Veroudering van hardware en software.
- Lerenden zijn zich niet bewust van onderhoud.
- Onmogelijk om defecte hardware te vervangen door financiële drempels.

Kansen & interventies:

- Plan periodieke hardware en softwarecontroles.
- Herhaal trainingen over digitale hygiëne.
- Bied hulp en financieringsopties bij reparaties of vervanging.

Waarden: Gelijke kansen, Veiligheid

Samenvattend

Toetsen met BYOD kan voordelen bieden zoals flexibiliteit en schaalbaarheid, maar brengt ook risico's met zich mee. Alleen als de instelling de verantwoordelijkheid neemt voor de infrastructuur, ondersteuning en gelijke kansen kan er een fundament gebouwd worden waar de implementatie van BYOD op kan rusten.

De 8 belangrijkste tips voor toetsen met BYOD

- Formuleer een transparant beleid waarin duidelijk is waarom gekozen wordt voor BYOD en hoe ongelijkheid voorkomen wordt.
- Communiceer helder over hardware- en software-eisen, zodat lerenden tijdig en eenduidig geïnformeerd worden.
- Wees transparant naar lerenden over de manier waarop hun privacy en veiligheid gewaarborgd worden.
- Waarborg gelijke toegang tot geschikte laptops door leaseconstructies, tweedehandsopties en financiële ondersteuning.
- Bied digitale onboarding aan via toegankelijke handleidingen, peer-support en trainingen in digitale hygiëne en toetssoftware.
- Creëer een stressarme toetsomgeving met realtime technische ondersteuning, back-upapparatuur en empathische begeleiding op toetsdagen.
- Bouw structurele feedbackmomenten in na toetsrondes om ervaringen van lerenden te verzamelen en te vertalen naar verbeteracties.
- Voer regelmatige hardware-checks uit om technische achterstanden tijdig te signaleren en te verhelpen.

Toetsen met BYOD vraagt om een weloverwogen keuze en voortdurende verantwoordelijkheid van de onderwijsinstelling. Alleen door dit zorgvuldig en transparant te doen, kan BYOD bijdragen aan de belofte van inclusief, toekomstgericht onderwijs met gelijke kansen voor iedere lerende.

Op deze uitgave is de Creative Commons Naamsvermelding 4.0 Internationaal-licentie (CC BY 4.0 SA) van toepassing.